

Ioan Penescu – un brăilean pașoptist la București

CĂTĂLIN MUSTAȚA

Figura atât de pitorească a brăileanului intelectual Ioan Penescu poate fi completată și cu o altă latură, deosebit de complexă și interesantă a activității sale, și anume cea de pașoptist. În depozitele Arhivelor Naționale din București se păstrează, înmănunchiate în fondul „Comisia alcătuită pentru cercetarea celor amestecați în fapte revoluționare”, un număr de aproximativ 639 documente ilustrând aspecte importante din timpul revoluției de la 1848.

Astfel, am putut concluziona că profesorul de la seminar, I. Ioan Penescu, a avut un rol activ în cadrul evenimentelor pașoptiste care s-au derulat atât în Transilvania, cât și în Țara Românească. Într-un document datat (1849) iulie 7 se face o trecere în revistă a „faptelor revoluționare” ce au condus la concluzia participării profesorului Ioan Penescu la revoluție¹.

Aflăm că lui Ioan Penescu i se aduceau două capete de acuzare principale: a) legăturile personale și corespondența avute cu arhimandritul Dionisie și cu Gheorghe Bariț în timpul desfășurării revoluției cât și după „restatornicirea legalii oblăduirii”; b) participarea ca „mădular al asociației comerciale dictată de guvernul revoluționar” și faptul „că alcătuia proiectul clubului democratic de meșteri”.

Derulând firul evenimentelor, constatăm că, la data de 16 iulie 1848, profesorul „brăilean” se afla la tratamentul balnear la Arpatac, în Transilvania, când a primit o scrisoare „prin redactorul jurnalului din Brașov, Bariț”, de la profesorul Pavlidi. Acesta îl anunța despre „împrejurările urmate întru izbucnirea revoluționarilor”, comunicându-i dorința sa de izbândire, dar și faptul că viitorul va aduce „rezultate neprevăzute”. Se pare că, în luna august a aceluiași an, Ioan Penescu venise în Țara Românească, unde „a intrat mădular efectiv la acea asociație comercială, dictată de acel guvern revoluționar, sub cuvânt ca să trateze și să chibzuiască pentru înflorirea negoțului”.

Dintr-un document datat martie 1849², rezultă că, „din hârțiile găsite la numitul profesor Penescu”, se mai pot încrimina pentru participarea „între mădularii zisei asociații comerciale” și negustorii Vasile Dancovici, ca președinte al acesteia și D. A. Sulacolu. Scopul acestei asociații era, după cum rezultă din interogatoriul luat lui Vasile Dancovici³, cel al înflorii negoțului, ea fiind alcătuită „din mai mulți negustori”.

Din cele mai sus enunțate rezultă, fără echivoc, rolul important jucat de Ioan Penescu în constituirea „Asociației comerciale”. Interesant este și faptul că, profesional, în scrisoarea din 17 februarie 1849, adresată generalului Luders, se disculpă doar de relațiile avute cu arhimandritul Dionisie, fără a pomeni nimic despre această latură a activității sale revoluționare. Considerăm ca argumente incontestabile toate cele menționate, venind în sprijinul sublinierii perioadei pașoptiste a vieții lui Ioan Penescu.

După cum am menționat inițial, Comisia l-a acuzat pe profesorul de la seminar și „de relațiile sale intime cu acel însemnat revoluționar Dionisie, arhimandritu și cu acel eczaltat redactor al jurnalului din Brașov. De altfel, primul cap de acu-

¹ Mihai Regleanu, *Documente privind anul revoluționar 1848 în Țara Românească*, București, 1962, p. 282–283.

² *Ibidem*, p. 655.

³ *Ibidem*, p. 657.

zare care a condus la arestarea profesorului Ioan Penescu a fost o scrisoare adresată lui de arhimandritul Dionisie, și care a fost interceptată și prezentată generalului Lüders. Acest fapt a condus la arestarea și încarcerarea profesorului la comenduirea orașului București, și apoi mutarea sa la Mănăstirea Văcărești, în luna ianuarie 1849. Aceste informații sunt elocvent ilustrate în scrisoarea datată 17 februarie 1849, pe care Ioan Penescu o trimite generalului Lüders. Trebuie subliniat faptul că cel arestat nu aduce argumente convingătoare ale nevinovăției sale, scrisoarea adresându-se corzii sensibile a generalului Lüders, în final rugându-l „să porunciți a mi se da libertate ca să-mi asigure viața ce mi se amenință de boală cumplită”⁴. De altfel, chiar de la 12 februarie 1849, Comisia, printr-un ordin dat ofițerului de gardă al Mănăstirii Văcărești, permitea ca arestatul Ioan Penescu să poată fi vizitat de „Ghiță și Bănică, frații Penesti”⁵.

Starea sănătății profesorului Ioan Penescu se înrăutățește la Văcărești, dovadă stând raportul doctorului Meyer de la spitalul Colțea, unde arestatul era internat, adresat la 26 februarie 1849 generalului Lüders: „Le profeseur Penesco est attaqué d'une maladie chronique du foie et des dardres sur tout son corps”⁶. A doua zi, generalul Lüders ordonă Comisiei de cercetare a arestațiilor din Văcărești „să ia în băgare de seamă starea sănătății a acestor arestuiți, hotărând și a vade pe când aceștia trebuie să fie cercetați”⁷.

Starea de fapt mai sus enunțată determină Comisia ca, la 1 martie 1849, să ceară generalului Scerbinski, șeful Statului major, al generalului Lüders ca să-l elibereze pe Ioan Penescu și alți doi arestați, „spre a-și căuta sănătatea la familiile lor”, cu obligația „să vie la Comisie când vor fi ceruți”⁸.

Faptele mai sus expuse ne conduc la concluzia, „fără tăgăduire, că numitul Ioan Penescu, ca un profesor, a fost înclinat, dinpreună cu ceilalți, întru facerea revoluției pentru schimbarea legilor țării după duhul lor de comunism și părtaș cu activitatea în acea revoluție”⁹.

Comisia de cercetare raporta, la 5 iulie 1849, generalului Danenberg că „... asemenea profesori transilvăneni, în categoria cărora era inclus și Ioan Penescu, în toată vremea vor fi primejdioși de a li se încredința în viitor învățătura tinerimii...”¹⁰.

Cercetând dosarele fondului Ministerului Instrucțiunii Publice¹¹, a reieșit cu claritate faptul că profesorul Ioan Penescu nu este menționat printre cadrele didactice neparticipante la revoluția pașoptistă, cărora li s-ar fi plătit lefurile. Și acest fapt considerăm că ne poate îndritui spre afirmarea activității revoluționare a „brăileanului” Ioan Penescu și a altor pașoptiști, așa cum se arată de altfel și în documente: „Aceștia la cercetarea ce li s-au făcut de Comisie, cu feluri de meșteșuguri s-au muncit a acoperi faptele lor revoluționare, semn că ei nu se căesc de reile lor fapte, ci le au de folositoare”¹².

RÉSUMÉ

L'un des participants actifs à la révolution de 1848 en Valachie fut le professeur Ioan Penescu de Brăila. L'auteur nous presente sa situation d'après la repression de revolution.

PRECISÉ

The authors presents us one of the Rumanian intellectuals who participated to the Revolution of 1848, the professor Ioan Penescu from Brăila.

⁴ *Ibidem*, p. 138–139.

⁵ *Ibidem*, p. 134.

⁶ *Ibidem*, p. 146–147.

⁷ *Ibidem*, p. 148.

⁸ *Ibidem*, p. 152–153.

⁹ *Ibidem*, p. 283.

¹⁰ *Ibidem*, p. 277.

¹¹ Arhivele St. Buc., fond Ministerul Instrucțiunii Publice, dosarele 1341/1847; 1460/1848; 1495/1848.

¹² Mihai Regleanu, *op. cit.*, p. 277.